

Fra:

Grunneiere, naboer og gjenboere til planlagt vindkraftanlegg på Songkjølen og Engerfjellet

Sagstua, 20.03.2020

Til:

Sivilombudsmannen
Postboks 3, Sentrum
0101 OSLO

Klage på vedtak fra Olje- og energidepartementet og NVE om godkjenning av MTA- og detaljplan for Songkjølen og Engerfjellet vindkraftverk i Nord-Odal kommune

Som grunneiere, naboer, gjenboere og andre rettighetshavere til områdene i det planlagte vindkraftanlegget i Songkjølen og Engerfjellet i Nord-Odal kommune ønsker vi med dette å klage på vedtaket fra Olje- og energidepartementet (OED) om godkjenning av MTA- og detaljplan for Songkjølen og Engerfjellet vindkraftverk i Nord-Odal kommune.

Vi har benyttet de klagemulighetene vi har ovenfor forvaltningen og vi mener at våre innsigelser og merknader i saken ikke har blitt tilstrekkelig og forsvarlig hensyntatt av verken Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) eller OED.

Det vises til vedtak i OED av 2. mars 2020 vedrørende klage på NVEs godkjenning av detalj- og MTA-plan for Songkjølen og Engerfjellet vindkraftverk i Nord-Odal kommune.

På bakgrunn av OEDs vurderinger og argumentasjon i sin klagebehandling stiller vi spørsmålstegn ved om de vesentlige momenter og forhold som vi anfører i vår felles klage er korrekt oppfattet og mottatt av OED.

På bakgrunn av sakens behandling i både NVE og OED ber vi innstendig om at dette er en sak som Sivilombudsmannen kan se nærmere på fordi saken har svært stor lokal betydning for både natur og miljø, samtidig som vindkraftanlegget også vil berøre flere hundretalls personer over flere fremtidige tiår.

REDEGJØRELSE OG BEGRUNNELSE FOR KLAGEN

Vi vil i de følgende avsnitt kommentere hvert enkelt punkt i OEDs klagebehandling som vi ikke forstår hvordan OED kan vurdere på denne måten på bakgrunn av det vi har redegjort for i vår felles klage. Vi henviser da spesielt til Departementets vurderinger i punkt 3.2 Generell manglende utredning, 3.4 Virkninger av naturmangfold, 3.7 Drikkevann, 3.8 Erstatning av boligverdi og 3.9 Deltakelse i høringsrunden.

3.2 Generell manglende utredning

Departementet har konkludert med at klagen ikke bringer frem nye momenter som gir grunnlag for å stille krav om ytterligere konsekvensutredninger, og det henvises til den tidligere konsekvensutredningen som ble gjennomført i 2012. Tiltakshaver skal vurdere om tiltakene i MTA-planen medfører endrede virkninger sammenliknet med det som ble beskrevet i konsesjonsutredningen.

Hele poenget med vår felles klage til NVEs godkjenning av MTA-planen er at det nå har gått så lang tid siden konsekvensutredningen ble gjennomført i 2012, at denne konsekvensutredningen ikke lenger er representativ for de faktiske forholdene som nå er gjeldene og aktuelle i planområdet. Vi tenker da spesielt på forhold knyttet til natur, miljø og arts mangfold.

Hele planområdet i Songkjølen ble i 2017 kartlagt på ny i forbindelse med utarbeidelse av nye skogbruksplaner. I forbindelse med dette arbeidet ble nye miljøregistreringer, arter, livsmiljø og andre viktige naturtyper kartlagt og registrert. Disse opplysningene og registreringene var ikke en del av konsekvensutredningen i 2012 fordi de naturlig nok ikke var kjent på dette tidspunktet – og disse nye opplysningene og registreringene har heller ikke vært vurdert opp mot tiltakshavers MTA-plan. Vi kan heller ikke se at verken NVE eller Departementet har vurdert disse forholdene i sine saksutredninger, og vi stiller derfor spørsmålstegn ved hvorfor dette ikke er gjort og om denne informasjonen i det hele tatt har vært kjent ved behandling av saken.

På bakgrunn av dette mener vi at både NVEs og Departementets konklusjon av at det ikke er behov for ytterligere konsekvensutredninger er direkte feil. I forbindelse med utarbeidelsen av skogbruksplanene har det fremkommet nye opplysninger i saken som ikke tidligere har vært kjent. Vi ber derfor innstendig om at Departementet og NVE vurderer sin konklusjon til dette punktet på nytt.

3.4 Virkninger av naturmangfold

Departementet henviser i denne sammenheng til vurderingen som NVE har gjort i forbindelse med behandlingen av MTA-planen og at vindkraftverkets påvirkning på naturmangfoldet ble vurdert da konsesjon ble gitt.

På samme måte som vi har redegjort for under punkt 3.2 henviser vi til at hele planområdet i Songkjølen ble kartlagt på ny i 2017 i forbindelse med utarbeidelsen av nye skogbruksplaner. Artsmangfold, MIS-registreringer og livsmiljø som ble kartlagt i forbindelse med dette arbeidet er ikke hensyntatt da man har vurdert hvilken negativ påvirkning vindkraftanlegget vil ha, fordi disse opplysningene ikke var kjent da denne analysen ble foretatt.

På bakgrunn av dette mener vi at både NVEs og Departementets vurderinger er feil, fordi de bygger på feil og utdatert informasjon som ikke tar hensyn til den nye kartleggingen som ble foretatt i 2017. Det har fremkommet nye opplysninger i saken som har stor betydning for kartleggingen og påvirkningen av naturmangfoldet og vi ber derfor innstendig om at Departementet og NVE vurderer sin konklusjon til dette punktet på nytt.

3.7 Drikkevann

Departementet henviser her til NVEs vurderingen av at risikoen for forurensning er tilstrekkelig vurdert og hensyntatt gjennom ROS-analysen.

Vi ønsker her å poengtere at tidligere vurderinger og konsekvensutredninger kun omfatter drikkevannskilden Svartjenn. Under tørrsommeren i 2018 var vannivået i Svartjenn kritisk lavt og det ble da pumpet vann fra Steintjennet som ligger sentralt på Songkjølen for å opprettholde et forsvarlig vannivå i Svartjennet. I likhet med Svartjenn ligger også Steintjennet i umiddelbar nærhet til en ny internveg som skal bygges i planområdet, og det er også planlagt flere turbinpunkter i umiddelbar nærhet til Steintjennet.

Under konsekvensutredningen i 2012 var ikke Steintjennet en del av denne vurderingen fordi Steintjennet ikke tidligere har blitt benyttet som reservevannkilde for Svartjennet. Ettersom sommeren 2018 beviste at Svartjennet var avhengig av Steintjennet for å opprettholde et forsvarlig vannivå i drikkevannskilden er dette en ny opplysning i saken som ikke tidligere er verken risikovurdert eller konsekvensutredet.

På bakgrunn av dette mener vi at NVEs og Departementets vurdering av hensynet til drikkevann er direkte feil, fordi reservevannkilden Steintjennet ikke har vært en del av den vurderingen og konsekvensutredningen som ligger til grunn for prosjektet.

Vi ber derfor innstendig om at Departementet og NVE vurderer sin konklusjon til dette punktet på nytt.

3.8 Erstatning av boligverdi

Departementet legger her til grunn at E.ON har inngått grunneieravtaler med de som avstår arealer til tiltaket.

Vi mener at dette er et totalt feil argument å legge til grunn i en slik vurdering, fordi dette har overhodet ingen betydning for andre eiendommer som får sin verdi redusert som følge av dette prosjektet. De grunneierne som har avstått areal til tiltakshaver har jo ikke hatt noe valg! Dersom grunneiere ikke har avstått arealet frivillig har de enten blitt truet med ekspropriasjon og formaninger om at de vil få en langt lavere erstatning dersom de ikke inngår en frivillig avtale. I tillegg har også tiltakshaver informert grunneiere som ikke har ønsket å signere grunneieravtalen om at de heller ikke kan regne med å bli like mye hensyntatt videre i prosjektet, dersom de ikke inngår en frivillig avtale.

I tillegg til dette vil jo ikke boligverdien til naboeiendommer bli verken bedre eller dårligere avhengig av om berørte grunneiere har inngått en frivillig avtale med utbygger eller ikke. Dersom prosjektet blir en realitet bør det være utvilsomt at dette vil påvirke boligverdiene i negativ grad for de eiendommene som enten blir direkte eller indirekte påvirket av enten direkte inngrep, støy, skyggekast eller liknende.

På bakgrunn av dette mener vi at Departementets vurdering av dette er direkte feil, og at det i tillegg er en direkte uansvarlig begrunnelse som ligger til grunn for å besvare dette temaet. Vi ber derfor innstendig om at Departementet vurderer sitt svar til dette punktet på nytt for å vise ansvar og samtidig gjøre rede for den store fortvilelsen som mange naboer føler på i denne saken.

3.9 Deltakelse i høringsrunden

Departementet legger her til grunn at høringen har vært tilstrekkelig fordi høringen ble annonsert i flere lokale/regionale aviser, og at NVE mener at berørte parter har hatt saken til uttalelse og at saken var så godt opplyst som mulig før vedtak ble fattet.

Vi mener at argumentasjonen til både NVE og Departementet til dette punktet er direkte feil og at dette er noe av kjernen i det vi har forsøkt å få frem i vår felles klage – denne saken er ikke tilstrekkelig opplyst!

Samtlige av de omfattende høringsrundene og annonseringene som både tiltakshaver, NVE og Departementet henviser til, ble gjennomført flere år før tiltakshaver utarbeidet de siste endringer, tilføyelser og utvidelser i prosjektet.

Det var først vinteren 2019 da tiltakshaver sendte MTA-planen til NVE for godkjenning at de faktiske og konkrete planene i prosjektet ble kjent for de direkte berørte grunneierne i prosjektet. De omfattende høringsrundene og annonseringen i lokale/regionale aviser som både tiltakshaver, NVE og Departementet henviser til ble gjennomført flere år før detaljene og endringene i MTA-planen var en realitet. På dette tidspunktet var ikke de konkrete og detaljene planene i vindkraftanleggets MTA-plan kjent overhodet og de som ble varslet hadde ingen detaljert informasjon eller kunnskap om prosjektets faktiske omfang og naturinngrep tilgjengelig for å kunne komme med konstruktive eller konkrete tilbakemeldinger eller merknader til dette.

Ved høringen av MTA-planen var det betydelig færre naboer og gjenboere som ble varslet, sammenliknet med tidligere høringsrunder til både kommunens første dispensasjonsbehandling og NVEs konsesjonsbehandling i 2016. Det er flere eksempler på at personer som har blitt regnet som part i de første høringsrundene i 2016 ikke har mottatt verken informasjon eller høringer gjennom høringene som NVE gjennomførte i 2019. Dette gjelder både naboer, gjenboere og andre rettighetshaver som enten har umiddelbar eller direkte tilknytning til planområdet, og som enten blir direkte eller indirekte berørt som følge av inngrep, støy, skyggekast eller liknende.

For å konkretisere dette ytterligere har vi laget en liste over *noen* av de endringene som har skjedd siden høringen av den første anleggskonsesjonen i 2016 og siden konsekvensutredningen i 2012:

- Vindturbinene blir 44,5 meter høyere. Vindturbinene blir totalt 219,5 meter høye.
- Diameteren på rotorbladene blir 37 meter større.

- Permanent arealbeslag har økt med 20 000 kvm. Totalt arealbeslag er teoretisk anslått til minst 450 000 kvm., men ut ifra de faktiske forholdene i terrenget sier det seg selv at dette arealoverslaget er alt for lite.
- Rotorbladenes totale sveipeareal har økt med 130 000 kvm. Dette har vesentlig negativ betydning for fugl og insekter.
- Ny internveg er planlagt bygget i Svarttjennets nedslagsfelt fra Songkjølen og nordover.
- Planområdet utvides i områder med gammelskog ved turbin nr. 26 og 34.
- Ny planlagt adkomstveg til turbin nr. 13 går direkte gjennom gammelskog på Songkjølen.
- Planområdet utvides ved turbin nr. 1, 5, 10, 26, 31 og 34.
- Transformatorstasjonene for både Songkjølen og Engerfjellet er flyttet. Flyttingen av transformatorstasjonen i Songkjølen medfører økt arealbeslag og utvidelse av planområdet.
- Steintjennet er ikke omtalt og vurdert som en reservetilførsel til drikkevannskilden Svarttjennet. Steintjennet ligger sentralt innenfor planområdet Songkjølen og ble benyttet som reservetilførsel for drikkevann til kommunens innbyggere sommeren 2018.
- Støy, visuell påvirkning, skyggekast og landskapsuttrykket er vesentlig forandret som følge av blant annet økt størrelse og endret plassering av vindturbinene.
- Flere eiendommer som blir både direkte og indirekte berørt av tiltaket har skiftet eier i løpet av prosessen og de nye eierne har ikke blitt informert og varslet i saken, jf. pbl. § 21-3.
  - o Dette gjelder også eiendom hvor tiltakshaver har inngått grunneieravtale med tidligere eier.
- Arealene rundt den enkelte turbin, trafostasjon og annen teknisk innretning som skal bygges i anleggsområdet skal oppmåles og fradelles som egne og selvstendige festetomter fra grunneierens egen eiendom. Grunneieren mister rådigheten over sin egen eiendom og arealet som ønskes oppmålt og fradelte av tiltakshaver samsvarer ikke med grunneieravtalens beskrivelse av hva grunneieren faktisk får økonomisk erstatning for.
  - o Disse fradelingene vil heller ikke være i samsvar med kommuneplanens arealdel.
- *Det er flere endringer enn de som vi har valgt å fremheve her og disse fremkommer av blant annet MTA-planen og konsekvensutredningen.*
  - o *Flere av dokumentene er flere 10- og 100-talls sider lange og det oppleves som svært krevende å få en fullstendig oversikt over alle endringer og tilføyelser i saken.*

Ingen av de nevnte endringene ovenfor var en del av konsekvensutredningen av 17.12.2012 som ligger til grunn for behandlingen av saken.

Ingen av de nevnte endringene har blitt varslet så omfattende gjennom høringsrunder og lokale/regionale aviser som tiltakshaver, NVE og Departementet legger til grunn i sine vurderinger fordi disse endringene har blitt utarbeidet flere år etter at disse høringene ble gjennomført. Flere naboer, gjenboere og rettighetshavere som enten blir både direkte eller indirekte berørt av prosjektet har ikke fått anledning til å ta stilling til disse endringene fordi de ikke har mottatt informasjon eller fått anledning til å komme med en høringsuttalelse.

På bakgrunn av dette mener vi at det blir direkte feil av NVE og Departementet å legge tidligere høringsrunder og annonseringer i lokale/regionale aviser til grunn, fordi disse høringene ble gjennomført flere år før alle detaljer, utvidelser og endringer i prosjektet ble utarbeidet. Vi ber derfor innstendig om at Departementet og NVE vurderer sin konklusjon til dette punktet på nytt.

Oppsummering

Det er mange forhold i konsesjonsbehandlingen som for eksempel nabovarsling, faktiske inngrep som følger av MTA-planen, fradelinger og etablering av stedbundne rettigheter som ikke behandles og vurderes i konsesjonsbehandlingen. Mange slike forhold krever også nabovarsling og behandling, og

